

Motion till riksdagen 2020/21:3350

av **Jessica Rosencrantz m.fl. (M)**

Ett starkt svenskt jordbruk – en blomstrande landsbygd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsproduktionen ska fortsätta att klassas som samhällsviktig verksamhet också efter att coronakrisen är över och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den samordnande funktion för ekologisk produktion som regeringen har inrättat i stället bör ha till uppgift att se till hela jordbrukets hållbarhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska ha ett särskilt produktionsmål för ekologisk odling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att den gemensamma jordbrukspolitiken i EU uppdateras så att konkurrenskraften för svenska bönder stärks och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inriktningen för hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter ska beakta livsmedelsstrategins mål och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en redogörelse för hur målen för strategin ska mätas och hur måluppföljningen ska ske och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att öka självförsörjningen av livsmedel i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beredskapen i jordbruket ska stärkas genom att säkerställa tillgång till viktiga insatsmedel, fungerande transporter, bränslen och arbetskraft som behövs för livsmedelsproduktionen i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet ett tydligare och samlat samordningsansvar för försörjningstrygghetsfrågorna och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en plan för strategiska livsmedelsanläggningar behöver upprättas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassificera jordbruket i miljöbalken som miljöpåverkande verksamhet i stället för som miljöfarlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att torvbruk på redan dikade mossmarker ska tillåtas och att tillståndprocesserna ska göras enklare och kostnaderna sänkas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att våtläggning av torvmark ska vara frivilligt och att ersättning i så fall bör utgå till markägare och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka äganderätten inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs kraftfulla åtgärder för att stävja brott begångna av djurrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till ökad avtalsfrihet i arrendelagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera miljötillståndprocesserna hos länsstyrelserna och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en regel- och förenklingskommission i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast ska ge Jordbruksverket i uppdrag att se över olika regelverk så att de inte hindrar införandet av digital teknik till jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda digitalisering av tillståndprocesser och myndighetskontakter i de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska mer långtgående särkrav för primär- och livsmedelsproduktionen med jämna mellanrum bör prövas för att säkerställa att svensk produktion inte slås ut och ersätts av alternativ produktion producerad under betydligt sämre förhållanden och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheterna vid genomförandet av EU-direktiv eller tillämpningen av EU-förordningar ska genomföra dem på ett sätt som medger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU:s nya jordbrukspolitik premierar insatser som leder till både ökad produktion och hållbarhet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att från jord till bord-strategin bidrar till en hållbar och ansvarsfull användning av insatsvaror i jordbruket i hela EU och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att från jord till bord-strategin i EU inte får inskränka ägande- och brukanderätten och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvaret för att pröva ansökningar om tillstånd att sälja och använda växtskyddsmedel ska ligga på Statens jordbruksverk i stället för Kemikalieinspektionen och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i större utsträckning bör använda sig av ömsesidigt erkännande vid produktgodkännande för växtskyddsmedel och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU ska verka för att den nya godkännandeprocessen för glyfosat är faktabaserad och utgår ifrån vetenskapliga kriterier och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att såväl regler som ersättningar för miljöskydd i större utsträckning bör kopplas till resultat i stället för åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om den svenska beteslagstiftningens påverkan på djurens välbefinnande och svenska bönders konkurrenskraft och lönsamhet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Livsmedelsverket i uppdrag att arbeta fram en ny policy för livsmedelskontroller och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om standardiserade kontrollsymboler i samband med livsmedelskontroll och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsföretag under vissa förutsättningar ska kunna byta livsmedelsinspektör och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mindre kommuner vid behov bör samverka med andra kommuner för att säkerställa relevant kompetens vid livsmedelskontroller och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge nystartade livsmedelsföretag dispens från vissa krav i uppstartsskedet och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara drivande för att EU i större utsträckning ska prioritera frågan om livsmedelsbedrägerier och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för byggande inom de areella näringarna och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort bygglovskravet för gårdsbutiker och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsekvenserna av alla skärpta regler ska analyseras noga och att företag i primär- och livsmedelsproduktionen alltid ska ges en rimlig tidsram för att ställa om sin verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förenkla reglerna för småskaliga och mobila slakterier och tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minskade kostnader för köttkontroll hos Livsmedelsverket och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för den svenska hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om näringsläckage från hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att jordbrukarstöden betalas ut i tid och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att upphäva exportförbudet för snus inom EU och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i offentlig upphandling ska ställas tydligare krav på att livsmedel som upphandlas ska produceras i enlighet med de krav på djurskydd och miljöhänsyn som ställs på svenska jordbrukare och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den tillämpade forskningen i hela livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge SLU i uppdrag att se över hur livsmedelsutbildningar på universitetsnivå kan göras mer attraktiva och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bred översyn av utbildningarna inom primär- och livsmedelsproduktionen samt viltvårdsutbildningarna i gymnasieskolan, yrkesvux och yrkeshögskolan och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av de regler som omfattar vetenskaplig utvärdering av ny teknik för primär- och livsmedelsproduktionen, i syfte att ta fram lämpliga regelförenklingar, och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlysningar av offentligt finansierad forskning som rör modern växtförädling i Sverige liksom i övriga EU ska utlysas och bedömas på vetenskapliga och teknikneutrala grunder och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna till ett svenskt växtförädlingsprogram och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att GMO-lagstiftningen i EU moderniseras och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka i EU för att växtförädlingstekniken CRISPR/Cas9 inte ska regleras utifrån samma regelverk som GMO och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för ett teknik neutralt regelverk i EU för växter framtagna med ny genteknik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

I Moderaternas Sverige ska hela landets utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter tas till vara. Det ska ske på ett sätt som bidrar till hållbar utveckling – ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Våra ursprungsnäringsgrupper – såsom jordbruk, fiske och animalieproduktion – kan i allra högsta grad bidra till detta. Eftersom ursprungsnäringsgrupperna är bundna till mark, jord och vatten är de bestående, oavsett vilka andra näringsgrenar som kommer och går, under förutsättning att näringsvillkoren är rimliga. De svenska lantbrukarna ska därför behandlas respektfullt, som företagare som förtjänar långsiktiga och rimliga spelregler och konkurrensvillkor.

Under coronapandemin identifierade regeringen tolv samhällsviktiga sektorer, däribland livsmedelsproduktionen. Syftet är att personer inom dessa områden ska känna sig trygga med att det kommer att finnas omsorg och stöd från samhället i den utsträckning som behövs för att dessa sektorer ska kunna upprätta den samhällsviktiga verksamheten också i händelse av kris. Moderaterna anser att jordbruket ska klassificeras som samhällsviktig verksamhet också efter att den akuta coronakrisen är över, eftersom uppgiften att producera livsmedel alltid behöver fungera.

Livsmedelskedjan är en basnäring – Sveriges fjärde största näring – med stor potential till högre förädling och som kan bidra till att hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter tas till vara. Genom att öka den svenska livsmedelsproduktionen och dess förädlingsvärde och genom att stärka exporten skapas ekonomisk tillväxt och fler arbetstillfällen. I Sverige har vi, trots våra nordliga breddgrader, goda förutsättningar för växtodling och kan i delar av landet producera stora skördar per odlad yta, trots relativt låg användning av exempelvis växtskyddsmedel och handelsgödsel. Svenskt kött och andra animalieprodukter är förstklassiga, bland annat tack vare vårt höga djurskydd, vår låga antibiotikaanvändning och stora miljö- och klimathänsyn. Svensk jordbruksproduktion är generellt sett miljövänlig. Det skulle vara bättre för miljön om en större andel av exempelvis det kött, de mejeriprodukter och de grödor som konsumeras i världen kom från svenska gårdar. Vi producerar idag i genomsnitt bara ungefär hälften av de livsmedel som konsumeras här i Sverige, trots våra goda förutsättningar.

Sverige har goda förutsättningar att på ett hållbart sätt öka livsmedelsproduktionen. Hållbarhetsfrågor handlar om balans mellan miljö, ekonomi och sociala frågor, men också om att väga lokala och globala aspekter. Eftersom svensk livsmedelsproduktion generellt sett är mer miljövänlig än alternativen innebär minskad svensk produktion ökad miljöbelastning globalt sett, eftersom varorna måste ersättas med produkter producerade med mindre strikta krav.

För att öka livsmedelsproduktionen understryker vi vikten av att fokusera på hur de svenska livsmedelsproducenternas konkurrensvillkor kan förbättras. Förutsättningarna för primärledet och i förädlingsledet måste stärkas, genom möjligheter till ökad export, lättare regelbördor, förenklade kontroller och administration samt genom att uppmuntra fler konsumenter att välja högkvalitativ mat producerad under goda villkor. Många viktiga förslag finns i Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15).

Svensk livsmedelsexport är en framgångsrik exportgren, men utvecklingen har försämrats. Vi ser att potentialen för ökad export är betydande och är beredda att vända på varje sten för att bidra till det.

För att nå bättre konkurrenskraft inom livsmedelsproduktionen måste vi ta ett samlat grepp kring livsmedelsfrågorna ur flera perspektiv – som primärproducent, livsmedelsföretag, handel och konsument samt stat, kommun och landsting. För Moderaterna är det viktigt att värna frihandel och öppna gränser; det tjänar Sverige på. Samtidigt måste vi arbeta för att bönder och livsmedelsföretag i Sverige i allt större utsträckning ska kunna verka under lika goda konkurrensförutsättningar som sina europeiska grannar.

När EU nu förhandlar den nya jordbrukspolitiken är det oerhört viktigt att den landar på ett för Sverige bra sätt. Svenska bönder har inte råd med ökad byråkrati och regelkrångel utan behöver en gemensam jordbrukspolitik som kan leda till ökad konkurrenskraft och stärker det svenska jordbrukets lönsamhet. Sommaren 2018 visade på hur sårbart det svenska jordbruket är och att det saknar buffertar på grund av långsiktigt låg lönsamhet. Därför är det viktigt att politiken försöker stärka möjligheterna till förbättrad lönsamhet.

Den här kommittémotionen behandlar framförallt jordbrukets förutsättningar. För våra bredare landsbygdsfrågor hänvisar vi till vår kommittémotion om landsbygd och regional tillväxt.

Livsmedelsstrategin

I juni 2017 fattade riksdagen beslut om betänkandet En livsmedelsstrategi för Sverige (2016/17: MJU23). Riksdagsbeslutet omfattade ett övergripande mål samt tre strategiska mål för utvecklingen fram till 2030. När det gäller hur målen ska nås råder det dock fortfarande delade meningar.

Livsmedelsstrategins övergripande mål fokuserar på konkurrenskraft och på att livsmedelsproduktionen ska öka, men tyvärr lever resten av dokumentet inte upp till de förväntningar som följer av ett så tydligt mål.

Varken livsmedelsstrategin i sig eller den handlingsplan som regeringen presenterat innebär några större konkreta förändringar, och de måste därför omgående följas av skarpa åtgärder som stärker konkurrenskraften. Det finns förslag i rätt riktning i strategin, huvudsakligen från Konkurrenskraftstredningen (SOU 2015:15), men sedan utredningen presenterades har svensk livsmedelsproduktion förlorat flera år. Ingenting har hänt för att stärka konkurrenskraften. Det räcker inte att prata om konkurrenskraft; det krävs politisk handling också. Moderaterna har en rad förslag på åtgärder för att nå livsmedelsstrategins övergripande och strategiska mål.

För att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan är det enskilt viktigaste att sänka kostnader som är högre i Sverige än i jämförbara konkurrentländer. Det handlar dels om direkta kostnader i form av skatter och avgifter, dels om indirekta kostnader genom regelkrångel, administration och kostsamma särkrav. Regeringens livsmedelsstrategi och handlingsplan ekar tomma på sådana åtgärder och fokuserar i stället på nya utredningar och offentligt styrda åtgärder.

Genomförande

Moderaterna anser att livsmedelsstrategin måste genomföras i samverkan mellan berörda aktörer. Det är viktigt med dialog och samarbete och att det finns en kontinuitet i arbetet. Därtill är det viktigt att lagstiftaren är lyhörd för olika inspel och alltid väger nya eller förändrade åtgärder mot hur de påverkar jordbruket och livsmedelsindustrin.

Livsmedelsstrategin är det kanske viktigaste dokumentet som tagits fram för landsbygden, och därför är det viktigt att den inte bara blir en pappersprodukt utan kan leverera för att stärka den svenska landsbygden. Berörda myndigheters regleringsbrev bör innehålla riktlinjer om hur de ska jobba mot och beakta livsmedelsstrategins mål.

Uppföljning

Arbetet med livsmedelsstrategin måste följas upp kontinuerligt. En årlig resultatredovisning görs rimligen i budgetpropositionen. Utöver det är det nödvändigt att en mer utförlig extern utvärdering görs med jämna mellanrum. Ett rimligt intervall för en sådan utvärdering kan exempelvis vara en gång per mandatperiod. En av dessa bör ha karaktären av en mer omfattande halvtidsutvärdering, för att viktiga reformer ska kunna genomföras i tid för att målen ska kunna nås till 2030. En halvtidsutvärdering bör göras inte senare än 2025.

Ökad försörjningstrygghet

Svenska jordbrukare förser varje dag Sverige med mat av högsta kvalitet. Men coronakrisen har visat hur sårbart Sverige är för livsmedelsbrist. Enligt Jordbruksverket är den svenska självförsörjningen av livsmedel i realiteten under 50 procent. Hade coronakrisen inträffat några månader tidigare, innan vi importerat nödvändiga insatsvaror till vårsådden, skulle läget ha blivit betydligt allvarigare. Till coronakrisen kan läggas att säkerhetsläget har försämrats i vår omvärld under en rad år. Det gör att det har blivit nödvändigt med ett ökat fokus på exempelvis försvars- och säkerhetsfrågor. Som ett led i den diskussionen följer också frågor som rör vår beredskap gällande livsmedelsförsörjningen. Den svenska livsmedelsförsörjningen är i dag till stor del beroende av importerade livsmedel. I händelse av begränsningar eller avbrott i importen finns stor risk för att vissa livsmedel relativt snabbt blir en bristvara. Ur det perspektivet är ökad livsmedelsproduktion viktigt, eftersom det innebär minskad sårbarhet. För att Sverige ska vara bättre rustat inför framtida kriser vill Moderaterna att beredskapen i jordbruket ska stärkas genom att säkerställa tillgång på viktiga insatsmedel, fungerande transporter, bränslen och arbetskraft som behövs för livsmedelsproduktionen. Moderaterna anser vidare att det behövs ett tydligare och samlat samordningsansvar när det gäller försörjningstrygghetsfrågorna och att regeringen bör ge ett sådant uppdrag till lämplig myndighet.

Coronapandemin visade inte bara på behovet av en ökad livsmedelsproduktion i Sverige utan också på problem med strategiska livsmedelsanläggningar. Det handlar om stora siloanläggningar, slakterier eller livsmedelsförädlingsindustrier. Dessa anläggningar finns idag många gånger mitt i våra stora tätorter. Det leder till konflikter då det påverkar både boendemiljöer och infrastruktur. Moderaterna anser att det i samband med ökad beredskap i samhället behövs en utarbetad plan för hur vi i framtiden löser tillgängligheten för dessa anläggningar och hur de kan bidra till att öka vår livsmedelsproduktion och livsmedelsberedskap.

En hållbar livsmedelsproduktion

Hållbarhet handlar om att sträva efter balans mellan miljöhänsyn, ekonomi och sociala frågor. Ensidigt fokus på endera delen riskerar att skapa problem på både kort och lång sikt. Vi ska därför värna om fortsatt god miljöhänsyn och goda produktionsvillkor i svensk livsmedelsproduktion på ett sätt som säkerställer att produktionen även fortsättningsvis är konkurrenskraftig. Det är bra för miljön och leder dessutom till tillväxt och arbetstillfällen.

Den svenska livsmedelsproduktionen är genom både regelkrav och producenternas grundläggande inställning miljövänlig. Samtidigt riskerar alltför långtgående miljökrav att leda till att svensk produktion blir för dyr och därmed riskerar att slås ut. Det innebär att produkterna i stället produceras någon annanstans, och eftersom svensk livsmedelsproduktion är världsledande sett till miljöhänsyn innebär det att miljöpåverkan ökar. Det betyder att ett ensidigt fokus på att skärpa svenska miljökrav kan vara sämre för miljön globalt. Vi behöver därför mer helhetssyn i tillämpningen.

Av detta skäl, men också eftersom miljöpåverkan tenderar att röra sig över nationsgränserna, anser vi att det viktigaste miljöarbetet – och det som har förutsättningar att ge bäst resultat – handlar om att försöka nå internationella överenskommelser. Miljökrav som exempelvis gäller inom hela EU har effekt på 12 miljoner jordbrukare, medan svenska krav endast påverkar 64 000 jordbrukare.

Regeringen lyfter upp inriktningsmål för ekologisk konsumtion och produktion som prioriterade delar i handlingsplanen för livsmedelsstrategin. Det anser vi är dåligt av flera skäl. Principiellt anser vi att det är konsumenternas efterfrågan och inte politiska beslut som ska styra produktionen. Detta är också innebörden av ett tillkännagivande till regeringen från riksdagen (bet. 2016/17: MJU23).

Enligt vår mening blir uppdelningen mellan ekologisk och konventionell produktion irrelevant. Svensk konventionell livsmedelsproduktion är redan i dag mycket långt framme på miljöområdet, och med ny teknik blir den successivt ännu bättre. Vi ställer oss därför tveksamma till att politiskt försöka styra mer produktion mot ekologisk, som oftast innebär lägre volymer till högre kostnad. Moderaterna anser att Sverige ska sträva efter ett hållbart och resurseffektivt jordbruk.

Ett problem med ekologisk produktion är just att volymerna generellt sett är lägre per odlad yta. Det innebär att en ökad andel ekologisk produktion medför minskad svensk produktion totalt, vilket strider mot de övergripande målen för livsmedelsstrategin.

Det vore bättre för miljön om en större del av den globala livsmedelskonsumtionen kom från svenska förhållanden, eftersom den då tränger undan annan livsmedelsproduktion som är sämre för miljön. Men med ökad ekologisk produktion går utvecklingen i stället åt motsatt håll. Sverige producerar i så fall lägre volymer och tar inte ansvar för en hållbar global livsmedelsproduktion, eftersom miljöpåverkan globalt sett då ökar.

Lägre svenska produktionsvolymer innebär dessutom att importen ökar. Eftersom importerade varor generellt sett har större miljöpåverkan än svenskproducerade innebär det att Sverige bryter mot det av riksdagen beslutade generationsmålet, som säger att vi inte ska exportera vår miljöpåverkan.

Moderaterna anser att den samordnande funktion för ekologisk produktion som regeringen har inrättat i stället borde ha till uppgift att se till hela jordbrukets hållbarhet på vetenskapliga grunder, inte till konsumtionstrender och ideologi eller inriktas mot en

specifik produktionsform. Vi anser inte heller att det finns någon rimlig grund för att upprätta politiskt beslutade mål för exempelvis ekologiska livsmedel. Det är upp till marknaden, inte politiken, att tillgodose konsumenternas önskemål i detta avseende. Moderaterna anser att stödet till ekologisk produktion successivt bör fasas ut och ersättas av insatser för förbättrad hållbarhet i hela livsmedelsproduktionen.

Påverkan på miljö och klimat

För att möta de globala klimatförändringarna och miljöutmaningarna måste varje del av samhället bära sin del av bördan, så även livsmedelsproduktionen. Det krävs därför att vi kontinuerligt arbetar med att effektivisera produktionen. Svenskt jordbruk ligger redan i framkant, och livsmedel från Sverige har generellt sett lägre miljöpåverkan än livsmedel från andra länder. Det är därför viktigt att svensk livsmedelsproduktion ges förutsättningar att öka för att på så sätt minska den globala livsmedelsproduktionens miljöpåverkan.

Jordbruket klassas idag som miljöfarlig verksamhet, enligt miljöbalken. Jordbruk, liksom i stort sett all mänsklig verksamhet, innebär påverkan på miljön, men påverkan kan vara både positiv och negativ, och jordbruket är dessutom livsnödvändigt. Moderaterna anser därför att det vore rimligare att benämna jordbruket som miljöpåverkande istället för miljöfarligt i miljöbalken.

Sverige är ett av världens torvtätaste länder, där torvmarker utgör 15 procent av landarealen. Från slutet av 1800-talet till det förra sekelskiftet förordade staten att många torvmarker skulle dikas ut för att öka arealen skogs- och åkermark. Forskning visar att dikade torvmossar förutom koldioxid också läcker den kraftiga växthusgasen metan till atmosfären. Det är ett skäl till att diskussionen om att återvåta dessa marker har uppstått. Detta kan säkert fungera på vissa håll och frivillighet att våtlägga torvområden på det offentliga vägnar ska naturligtvis finnas men i så fall bör skäligen ersättning utgå. Intressant i sammanhanget är dock den forskning och erfarenhet från Nederländerna som visar att det är mycket svårt att reglera vattennivåerna för att utsläpp av växthusgaser ska kunna hindras. Mot bakgrund av detta anser Moderaterna att det bästa vi kan göra nu för att gynna miljö och klimat är att förvandla redan utdikade torvmarker till nytta.

Torv är en viktig komponent för såväl skogs- som livsmedelsstrategin. Exempelvis är torv ett avgörande odlingssubstrat för vegetariska livsmedel. Forskning visar att växtproduktion i Europa i framtiden kommer att efterfråga än mer torv, då fungerande ersättningsprodukter inte existerar i tillräckliga mängder. Idag används även torv som odlingssubstrat till 380 miljoner skogsplantor per år. Att ta vara på torv från redan dikade mossar innebär därmed att markerna istället för att passivt läcka potenta växthusgaser kan användas till odling som binder koldioxid i växtmassa.

Dessutom har torven betydelse som inhemsk, långsamt förnybar, energikälla. Enligt Sveriges geologiska undersökning (SGU) skördas endast 2 % av den areal som har bedömts lämplig för utvinning. Torv kan därvid vara av stor vikt ur beredskapsperspektiv. Det är också intressant att konstatera att det vid en LCA-analys framgår att utsläppet av fossil koldioxid, som uppstår vid förbränning av torv, är lika stort som det utsläpp som skulle ske från den dikade torvmarken även om torven inte hade utvunnits. Skillnaden är att utsläppen tidigareläggs men att torvens energi nyttiggörs och tas tillvara. Därför är det viktigt att de styrmedel och regler som utformas gynnar ett

hållbart torvbruk och torvnärings långsiktiga överlevnad. Ett gemensamt problem för torvbruk, oavsett användningsområde, är den mycket långa och kostsamma tillståndsprocessen. Enligt branschföreningen Svensk Torv är det inte ovanligt att processen kan ta upp till 10 år och kan kosta upp till en miljon kronor per styck – en kostnad som naturligtvis belastar sökanden även om tillstånd inte beviljas. Detta är inte rimligt.

Moderaterna anser att torvbruk på redan dikade mossmarker ska tillåtas, att tillståndsprocesserna för detta ska förenklas och bli avsevärt billigare, att våtläggning av torvmark ska vara frivilligt och att ersättning i så fall bör utgå till markägare.

Agenda 2030

Den svenska livsmedelskedjan kan bidra till att uppnå FN:s globala Agenda 2030-mål, och detta bör vara en målsättning för alla delar i kedjan. Det är en möjlighet för Sverige som matnation och med livsmedel som präglas av hög kvalitet, säkerhet, djurskydd och miljöhänsyn att exportera produkter och kunskap till andra länder.

Svenska livsmedel kan bidra till att trygga den inhemska livsmedelsförsörjningen liksom den globala. Med forskning och förädling kan vi utveckla och exportera näringstäta produkter och råvaror som går att odla i områden med sämre odlingsmark och som kräver mindre resurser, såsom vatten. Forskning och förädling bör vara riktade mot att möta framtidens behov av innovationer från lokal till global nivå, liksom att möta konsumenternas efterfrågan.

Jordbrukets och livsmedelsproduktionens grundförutsättningar

Äganderätten

Äganderätten är en mänsklig rättighet, som skyddas av både regeringsformen och Europakonventionen. Äganderätten och rätten att bruka den mark man äger riskerar nu att urholkas, men historiskt sett har svenska lantbrukare haft goda möjligheter att driva och utveckla sin verksamhet. Vi moderater vill att de svenska lantbrukarnas konkurrensförutsättningar ska stärkas, och därför är det viktigt att värna äganderätten.

Tyvärr har dock äganderättens omfattning och innebörd blivit föremål för diskussion under senare tid. Vi anser därför att det finns skäl att arbeta för att återupprätta och stärka äganderätten. I ett antal uppmärksammade fall har markägare lidit skada som resultat av enskilda individers agerande. Framförallt rör det sig om fall i vilka allemansrätten har använts som förevändning för verksamheter som knappast kan anses falla inom ramarna för vad allemansrätten är ämnad för. Bland annat har större grupper slagit läger, uppfört sig hotfullt mot markägaren och smutsat ner. Andra har gjort icke efterfrågade inventeringar på annans mark och i ytterligare något fall har organisationer uppehållit sig på annans mark nattetid i syfte att störa en skydds jakt. En stor risk med den typen av beteende är att tilltron till allemansrätten undermineras och att markägare vidtar åtgärder för att försvåra för det rörliga friluftslivet. Allemansrätten är för viktig för att tillåtas lakas ur. Vi anser därför att det finns skäl att stärka äganderätten.

Ett stort problem för många som föder upp djur är brott från djurrättsaktivister. Lantbrukare tvingas alltför ofta möta hot och trakasserier från djurrättsaktivister – hot och trakasserier som även riktas mot lantbrukares familjer. Samtidigt blir stölderna från lantbruket allt vanligare. Ofta rör det sig om utländska stöldlighör som stjälar bland annat

drivmedel och maskiner. Förutom stora ekonomiska förluster, för verksamheter som ofta har låg lönsamhet, bidrar det till otrygghet. Detta kräver kraftfulla åtgärder. Moderaterna vill därför skärpa straffen för brott kopplade till djurrättsaktivism, skärpa lagen om olaga intrång och införa en särskild brottskod för djurrättsrelaterad brottslighet.

Systematisk stöld

Ett problem som särskilt, men inte enbart, drabbar de gröna näringarna är de omfattande drivmedels-, maskin- och redskapsstölder som sker. Ett av problemen har varit att de enskilda stölderna i sig ofta anses vara ringa, vilket innebär att de aktuella straffsatserna är låga och att polisen inte alltid har prioriterat brotten. När man summerar de enskilda stölderna blir dock bilden en annan. Det blir då tydligt att det finns en systematik i tillvägagångssättet och att de sammanlagda beloppen kan vara betydande.

Riksdagen har tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen i syfte att införa en ny brottsrubricering: systematisk stöld (2015/16:JuU18), i syfte att komma till rätta med den här problematiken. Det är angeläget att regeringen nu påskyndar detta arbete. Det är också av stor vikt att samarbetet inom EU för att finna och återgälda stöldgodset stärks eftersom stöldgodset, ofta på mycket kort tid, lämnar landet.

Äganderättsutredning

Äganderätten är ett grundfundament för de gröna näringarna. Äganderätten och förvaltarskapstanken – att man vårdar och förvaltar det man äger till nytta även för kommande generationer – är också viktiga fundament i den moderata ideologin och bärande delar av marknadsekonomin.

Många markägare och företagare inom de gröna näringarna ger i växande omfattning uttryck för oro över att äganderätten håller på att urholkas – ofta genom små steg och åtgärder som var för sig inte alltid uppfattas som särskilt dramatiska men som sammantaget innebär kraftiga inskränkningar. Äganderätten befinner sig på ett sluttande plan som nu lutar allt kraftigare. Det kan handla om allt från biotopskydd eller andra begränsningar av nyttjanderätten till att bedömningar och hantering av tjänstemän på ansvariga myndigheter uppfattas som orimliga och obalanserade.

Regeringen har omsider tillsatt en äganderättsutredning. Men risken är påtaglig att den inte kommer att kunna ge tillräckliga svar på avgörande äganderättsfrågor för skogen.

Strukturrationalisering

För att de svenska lantbruken ska stärkas i den internationella konkurrensen krävs bättre lönsamhet. Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) har funnit att större jordbruksföretag generellt sett är mer lönsamma än de småskaliga jordbruken. Till stor del beror det på att de större företagen har högre produktivitet tack vare stordriftsfördelar. Utvecklingen har också under en längre tid varit sådan att lantbrukandet går mot färre, men större, enheter. Det är på sikt troligt att de stora enheterna kommer att växa och att de mindre enheterna kommer att bli färre. Samtidigt som det ur produktivitetshänseende kan vara positivt behöver de mindre enheternas olika viktiga funktioner bejakas. Även de mindre lantbruksenheterna behöver stärkas.

Enligt Konkurrenskraftsutredningen drivs strukturomvandlingen bland annat av ny teknik, ökad kompetens, nya regelverk, utveckling av marknaderna samt av kostnaderna för arbetskraft. Det vore bra om fler, även mindre, lantbruk hade möjlighet att tillgodogöra sig och anpassa sig till dessa förändringar i relevant omfattning. Vad som kan göras från politiskt håll är främst att på olika sätt bidra till bättre kompetens i lantbruket, ge tillgång till fler marknader att konkurrera på samt bidra till bättre förutsättningar för företagande generellt.

Förändring av jordförvärvslagen

Konkurrenskraftsutredningen lyfter fram behovet av att göra en översyn av jordförvärvslagen. Nuvarande lagstiftning innebär en rad fördelar för att säkerställa möjligheten att bedriva även småskalig verksamhet, bidra till en levande och aktiv landsbygd och skapa ett brett engagemang i de gröna näringarna. Moderaterna anser att detta är viktigt att värna och är därför tveksamma till att göra stora förändringar av lagen. Samtidigt finns det vissa problem med nuvarande regelverk som det vore önskvärt att försöka komma åt, exempelvis kopplat till generationsskiften eller det faktum att bolagsförbudet innebär att den personliga ekonomin i praktiken blandas med verksamhetens. Moderaterna anser därför att det är rimligt att en utredning görs i syfte att undersöka om det går att hitta förbättringsmöjligheter. Regeringen har gett Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i uppdrag att genomföra en sådan utredning. Det är viktigt att konsekvenser av eventuella förändringar och möjligheten att motverka negativa sådana noggrant klargörs. Först när en ordentlig utredning finns är det möjligt att ta ställning till eventuella förändringar.

Översyn av arrendelagstiftning

En stor del av den svenska jordbruksmarken – enligt Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) mellan 30 och 40 procent – brukas under arrendeavtal. Möjligheten att arrendera mark eller att arrendera ut mark är viktig för det svenska jordbrukets funktion och produktivitet. Dessvärre är arrendelagstiftningen till delar föråldrad. Det har gjort att ettåriga sidoarrenden, till vilka besittningsskydd för arrendatorn saknas, har blivit fler till antalet. Till stor del beror det på att markägarna inte gärna vill riskera att förlora rådigheten över den egna marken och vill undvika att komma i konflikt med arrendatorer. Samtidigt förlängs en stor andel av dessa ettåriga arrendeavtal. För att komma ifrån den situationen föreslog Arrendeutredningen (SOU 2014:32) att även ettåriga sidoarrenden ska omfattas av ett mått av besittningsrätt. Det skulle kunna bidra till att stärka långsiktigheten i de arrendeavtal som upprättas, men låser samtidigt fast det svenska jordbruket i en föråldrad struktur för ägande och brukande. I många fall har både arrendator och markägare intresse av att skapa mer långsiktighet för att kunna nyttja marken mer effektivt.

Om det svenska lantbruket och livsmedelsproduktionen ska stärkas behöver reglerna för arrenden istället mjukas upp och bli mer rimliga i förhållande till den strukturalisering som nu sker i lantbruket, både i Sverige och internationellt. I grannländer som Danmark, Tyskland och England råder större avtalsfrihet vad avser jordbruksarrenden. Det finns skäl till bättre marknadsanpassning av och ett större mått av flexibilitet i de svenska arrendereglerna. Vi föreslår därför att upp till femåriga avtal för sidoarrenden utan bostadshus som upprättas från 2020 och framåt ska omfattas av

avtalsfrihet avseende besittningsskydd och arrendeavgift. På sikt kan arrendelagstiftningen i stort behöva ses över och kompletteras med ett större mått av avtalsfrihet.

Miljö tillstånd hos länsstyrelser

Miljö tillståndsprocessen tar i dag alldeles för lång tid. Det finns i dag exempel på treåriga handläggningstider. Då kan affärsmöjligheten ha försvunnit tillsammans med viljan att faktiskt investera och förbättra sin verksamhet. Detta motarbetar inte bara livsmedelsstrategin utan försvårar avsevärt för enskilda näringsidkare. Moderaterna vill effektivisera arbetet med miljö tillståndsprocesser hos länsstyrelserna.

Stärkt konkurrenskraft

De svenska skatterna och andra kostnader orsakade av politiska beslut är höga i jämförelse med i våra konkurrentländer och är en viktig orsak till försämrad konkurrenskraft. Moderaterna anser att det är nödvändigt att minska den totala skatte- och kostnadsbördan i hela livsmedelskedjan om konkurrenskraften ska kunna stärkas. De gröna näringarnas konkurrenskraft behöver stärkas genom enklare regler och bättre harmonisering mot EU. Kraven ska fortsatt vara högt ställda, men reglerna måste bli mer resultatstyrda och flexibla.

Skatter

Moderaterna anser att effekterna på svenska företags konkurrenskraft alltid måste beaktas när nya skatter och andra ekonomiska styrmedel ska införas eller befintliga ska förändras.

Skatter på för livsmedelssektorn nödvändiga insatsvaror, såsom diesel och handelsgödsel, hämmar sektorns konkurrenskraft. Skatt på handelsgödsel är dåligt, eftersom den inte har en miljöstyrande effekt, och sannolikt minskar användningen av handelsgödsel endast marginellt eftersom alternativen är så mycket mindre effektiva – det blir enbart en kostnad och en konkurrensnackdel för jordbruket och livsmedelssektorn.

För att det svenska lantbruket och den svenska livsmedelsindustrin ska kunna stå sig i den internationella konkurrensen krävs att kostnaderna för livsmedelsproduktionen samt dess nödvändiga transporter minskar. Kostnaderna för drivmedel är en stor nackdel jämfört med våra konkurrentländer, till stor del beroende på högre skatter. Regeringen har valt att genomdriva en överindexering av drivmedelsskatterna. För att hela landets utvecklingskraft och tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter tas till vara vill Moderaterna ta bort regeringens överindexering av drivmedelsskatterna och sänka drivmedelsskatterna. Det förstärker konkurrenskraften för jordbruket och gör det billigare att ta bilen. Vi menar allvar med att hela Sverige ska leva.

Vi finner det vidare orimligt att lantbrukare som använder fyrhjulingar i sin verksamhet skall förmånsbeskattas med motiveringen att möjligheten finns att använda fordonet i privat bruk.

Regeringen har för avsikt att införa en skatt på avstånd för lastbilstransporter, en kilometerskatt. Sverige är ett stort land i Europas utkant, och avstånden är redan i dag en konkurrensnackdel för det svenska näringslivet i allmänhet och för de areella näringarna i synnerhet. Att införa en kilometerskatt vore förödande för livsmedels-

sektorn och landsbygden. Moderaterna tar kraftigt avstånd från införandet av en kilometerskatt. Vi menar att utmaningen med att få ned de klimatskadliga utsläppen från transportsektorn bättre löses genom ny teknik, exempelvis utökad elektrifiering av transportsektorn och inblandning av mer biodrivmedel i bränslemixen, vilket dessutom innebär ytterligare utvecklingsmöjligheter för både jordbruks- och skogsnäringen. Att dessutom införa en skatt på avstånd gynnar inte klimatet då det skulle belasta även de mest miljövänliga motorerna.

Punktskatter på enskilda livsmedel, såsom kött och socker, har vid flera tillfällen aktualiserats i debatten. Moderaterna står fast vid att vi är emot denna typ av beskattning av flera skäl. Vi tycker att det är principiellt tveksamt att politiskt styra konsumtion på det viset, även om det finns vissa undantag där det kan vara befogat. Erfarenheter från andra länder visar att det är osäkert huruvida punktskatter bidrar till minskad konsumtion av exempelvis kött eller socker. Det finns dock en uppenbar risk att en särskild beskattning av vissa livsmedel främst skulle slå mot svenskproducerade produkter, som ofta är premiumprodukter i det övre prissegmentet, och därmed ytterligare försämra det svenska jordbrukets och den svenska livsmedelsproduktionens konkurrenskraft.

Regelverk för stärkt konkurrenskraft

Utgångspunkten måste vara att regler som berör företagen i livsmedelskedjan ska vara utformade på ett sätt som stärker och inte försvagar företagens konkurrenskraft. Regelverken, både på EU-nivå och på nationell nivå, bör dessutom vara långsiktiga för att företagen ska ha rimliga förutsättningar att anpassa sig till dem. Tyvärr ser det inte alltid ut så idag.

Det finns ett omfattande behov av att lätta på regelbördan för svenska jordbrukare och livsmedelsföretag. Moderaterna har ett stort antal förslag till förändringar som vi anser att regeringen ska ta fasta på framöver.

Regel- och förenklingskommission

För att ta ett helhetsgrepp och stärka konkurrenskraften vill Moderaterna tillsätta en regel- och förenklingskommission för de gröna näringarna. Den behöver identifiera vilka regelförenklningar som kan genomföras och hur administrationen kan minskas och myndighetskontakterna effektiviseras. Vi vill ge Jordbruksverket i ansvar att samla näringen och berörda myndigheter för dessa ändamål.

De senaste åren har jordbruket fått upp ögonen för fördelarna med digitalisering. Precisionsodling, självkörande fordon, drönare och virtuella stängsel är verktyg som kan få stor betydelse för framtiden vad gäller både effektivisering och hållbarhet. Det är därför mycket intressant att Rise och Vinnova tillsammans med flera privata aktörer har startat en testbädd för att prova ny teknik vid Ultuna. För mer forskning och innovation behövs. Syftet med projektet är att minska energi- och vattenförbrukning, minska växthusgasutsläpp och att öka skördarna. Då det gäller virtuella stängsel visar forskning att det till och med förbättrar djurens välfärd då de slipper stressas av elstängsel. Att man dessutom slipper stängsla avlägsna och svårtillgängliga naturbetesmarker kan dessutom gynna biologisk mångfald då fler betande mular kan hålla rent från sly. Djurens välmående sker via digital uppkoppling från djurens öronbrickor så att lantbrukarna larmas då data visar på att något inte står rätt till.

Vi ser i det här sammanhanget också ett behov av att påskynda digitaliseringen av myndighetskontakter, så som tillståndsprocesser, utan att helt avskaffa möjligheten för företagare att vid behov även fortsättningsvis korrespondera med myndigheter även på andra sätt.

Moderaterna välkomnar den tekniska utveckling som kan bidra till ett mer digitaliserat jordbruk men vill samtidigt peka på att detta inte kan möjliggöras utan att glesbygden förses med bredband eller radiolänk. Vi vill också framhålla att standardiseringen av olika gränssnitt behöver fortsätta för att ytterligare tjänster ska kunna utvecklas. Moderaterna anser vidare att regeringen snarast ska ge Jordbruksverket i uppdrag att se över olika regelverk så att de inte hindrar införandet av digital teknik till jordbruket.

Resultatstyrning framför åtgärdsstyrning i miljö- och djurskyddet

Förutsättningarna för verksamheter kan skilja sig åt beroende på en rad olika faktorer, exempelvis beroende på var i landet man befinner sig. Åtgärder kan också ge olika resultat, beroende på de förutsättningar som råder i enskilda fall. Syftet med regelverk måste vara att uppnå vissa önskade resultat, men vilka åtgärder som används för att nå resultaten borde vara av underordnad betydelse, inom vissa ramar. Moderaterna anser därför att det är angeläget att i större utsträckning utforma regelverk som tar sikte på önskade resultat snarare än på detaljreglering av åtgärder.

Syftet och målet med svensk djurskyddslagstiftning bör vara att djuren ska må bra och leva hälsosamt. Detta syfte kan dock uppnås på olika sätt. Vi vill därför se mer av resultatstyrda regler som säkerställer djurskyddet, men vägen dit kan variera. Som exempel kan nämnas att Jordbruksverket moderniserade reglerna avseende beteskravet under våren 2016, för att öka flexibiliteten. Vi välkomnar det, samtidigt som det är angeläget att resultaten av förändringen följs upp. För att stärka den svenska animalieproduktionen är vi beredda att när det specifikt gäller beteskravet på sikt överväga andra modeller, exempelvis ekonomiska incitament.

Beteslagstiftningen i dess nuvarande form borde ses över i en utredning. Det handlar både om att undersöka hur lagstiftningen påverkar djurens välbefinnande, till exempel hur extremtorkan sommaren 2018 påverkade korna, men också om hur lagstiftningen påverkar böndernas konkurrenskraft och lönsamhet.

Dagens miljöersättningar baseras i stor utsträckning på vilken åtgärd som utförs, snarare än det resultat som uppnås. Det leder ibland till att ändamålsenliga åtgärder inte genomförs eller – ännu värre – att ineffektiva åtgärder genomförs, med följderna att nationella miljömål motverkas, vilket har konstaterats i olika studier. Som exempel kan nämnas problemet med näringsläckage, där bevisat ineffektiva åtgärder ofta används, till följd av regelverken. Det vore bättre att mäta det faktiska resultatet – det vill säga den faktiska minskningen av näringsläckaget – i stället för att kräva åtgärder som motverkar syftet. Vi föreslår därför att miljökrav och miljöersättning.

Effektiva och enhetliga livsmedelskontroller

Riksdagen har riktat tillkännagivanden om uppdrag till Statskontoret i syfte att arbeta för att i högre grad undvika förelägganden vid livsmedelskontroller samt att Livsmedelsverkets uppdrag borde utformas så att deras arbete också bidrar till att underlätta företagande inom livsmedelssektorn. Statskontoret inkom med sin utredning i början av

2016. Vi förutsätter att regeringen nu arbetar aktivt utifrån de beslut som riksdagen fattat.

Ansvar för livsmedelskontrollerna ligger främst på kommunal nivå. Vanligtvis betalar livsmedelsföretaget en fast avgift varje år för de kontroller kommunen ska göra. I dagsläget genomförs det sammantaget för få livsmedelskontroller runt om i landet. Det leder till att många livsmedelsföretag upplever att de inte får de kontroller som de betalar för, och det kan även vara ett problem för livsmedelssäkerheten gentemot konsumenten. Vi föreslår i stället en ny modell där företagen betalar en mindre, fast administrativ avgift varje år, och därutöver faktureras företagen endast efter utförd kontroll. Fokus på kontrollerna bör dessutom vara en gemensam dialog mellan inspektör och företag, där målet är att gemensamt lösa eventuella problem innan företaget får ett föreläggande. Vi föreslår därför att Livsmedelsverket ges i uppdrag att arbeta fram en policy för livsmedelskontroll som grundar sig på dialog och en tydligare koppling mellan avgift och faktiskt utförd kontroll.

Standardiserade kontrollsymboler

I bland annat Danmark och Finland har man ett system med standardiserade kontrollsymboler som gör det enkelt för kunden att se hur företaget har klarat sig i livsmedelskontrollen. Det bör övervägas huruvida ett liknande system bör införas även i Sverige. Det gör det enkelt för kunden att välja säker mat, och de företag, butiker och restauranger som har en god livsmedelssäkerhet kan marknadsföra det gentemot kunderna.

Byte av livsmedelsinspektör

Om ett livsmedelsföretag och en livsmedelsinspektör inte kan enas kring ett beslut går det att överklaga till kommunen. Går det inte att hitta en lösning går ärendet vidare till högre instans, förvaltningsrätten. Det är ett krångligt och tidskrävande system. I de flesta fall fungerar livsmedelskontrollerna utmärkt, men om problem skulle uppstå måste det finnas andra vägar att gå framåt, innan en överklagandeprocess påbörjas. Därför föreslår vi att livsmedelsföretag ska ges rätt att, under vissa omständigheter, byta livsmedelsinspektör.

I vissa mindre kommuner finns bara en livsmedelsinspektör, vilket med dagens lagstiftning innebär att det inte skulle gå att byta livsmedelsinspektör. För att kunna tillgodose möjligheten att byta inspektör föreslår vi att mindre kommuner åläggs att samverka med andra kommuner och regionförbund för att kunna erbjuda möjligheten till byte av livsmedelsinspektör. Genom fördjupad samverkan ökar det även möjligheten till specialisering för de olika inspektörerna, jämfört med idag då en inspektör måste kunna allt, och ger möjlighet till generellt högre kompetens på området.

Enklare att starta livsmedelsföretag

Att starta företag i livsmedelsbranschen kan vara tufft, särskilt för små företag som arbetar i liten skala. Vi tycker att det ska bli lättare att starta företag, och en del i det är att se över möjligheterna att ge företag som fortfarande är i uppstartsskedet dispens från vissa krav som medför kostsamma investeringar. Självklart måste dock höga krav på livsmedelshygien säkerställas och kontrolleras.

Livsmedelsbedrägerier

Vår utgångspunkt är att det aldrig ska löna sig att fuska eller bryta mot lagen. Dessvärre kommer återkommande rapporter om livsmedelsbedrägerier och att kriminella grupperingar runt om i Europa tjänar pengar på falska produkter, exempelvis produkter med falsk ursprungsmärkning eller felaktig innehållsdeklaration eller där datummärkningen har förfalskats. Utöver det uppenbara luredrejeriet i att marknadsföra produkter som något annat än de egentligen är utsätts också konsumenterna för risker, vilka i värsta fall kan leda till fara för människors hälsa. Det absolut viktigaste för att motverka livsmedelsbedrägeri är att alla länder inom EU gemensamt arbetar med denna fråga, eftersom mycket mat handlas inom EU:s inre marknad. Livsmedelsbedrägerier är också ofta kopplade till annan brottslighet, varför frågan är särskilt viktig att belysa. Därför anser vi att denna fråga ska prioriteras högre, att regeringen ska vara pådrivande på EU-nivå och att gemensamma insatser ska göras, inte minst för att fördjupa samverkan mellan EU:s medlemsstater och deras berörda myndigheter vad beträffar exempelvis informationsutbyte. Samarbeten mellan myndigheter, både i och utanför Sverige, bör förbättras och göras mer strategiska och systematiska för att upptäcka livsmedelsbedrägerier.

Plan- och byggregler

Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) har identifierat problem med uteblivna investeringar i lanthuset och livsmedelsproduktionen. Bland annat konstaterar utredningen – föga förvånande – att investeringar inte kommer till stånd om lönsamheten anses vara för låg. Samtidigt är investeringar nödvändiga för att skapa tillväxt och värdeskapande, och utredningen konstaterar vidare att åtgärder behöver vidtas för att skapa förutsättningar för mer kostnadseffektivt byggande.

Lagstiftningen om byggande på jordbruksmark behöver därför ses över med inriktningen att begränsad bebyggelse ska vara tillåten. Ridhus och andra liknande byggnader utanför detaljplanelagt område bör vara befriade från krav på bygglov. Reglerna för vattentjänster och avlopp bör ses över för att göras enklare och mer tillåtande i förhållande till byggnation utanför detaljplanerat område. Samtidigt bör brister i dagens lagstiftning som innebär begränsningar i möjligheterna att exempelvis till skäliga kostnader åtgärda befintliga anläggningar korrigeras. Vidare bör konsekvenserna av att ta bort kravet på obligatorisk förprovning vid ny-, om- eller tillbyggnad av djurstallar samt vid inredning för djur övervägas.

Förädling av lokalt producerade råvaror, ofta från den egna gården, skapar produkter med hög kvalitet och ett kulturellt värde. Det finns ett stort och växande intresse för mathantverk och lokalproducerade livsmedel. För att ta tillvara möjligheterna med lokal förädling och försäljning av livsmedel, bör bygglovskravet för gårdsbutiker slopas.

Bättre möjlighet till anpassning vid regelskärpningar

När nya regler kommer på plats eller befintliga regler skärps finns en risk att lagstiftaren och myndigheterna har väl bråttom att genomföra dessa. Det medför att företag inom primär- och livsmedelsproduktionen får svårt att på ett rimligt sätt genomföra nödvändiga förändringar i sin verksamhet. Följden av sådana snabba skiften i regelverken riskerar i extremfallen att bli att företag blir tvungna att säga upp medarbetare och i vissa fall lägga ner sin verksamhet. Moderaterna föreslår att konsekvenserna av alla

skärpta regler ska analyseras noga och att företag i primär- och livsmedelsproduktionen alltid ska ges en rimlig tidsram för att ställa om sin verksamhet.

Bättre möjlighet till egenproduktion och försäljning

Många lantbrukare har under senare år vågat ta steget att börja sälja den egna gårdens produkter och i många fall även förädla sina råvaror till färdiga livsmedel. Det är en utveckling som Moderaterna välkomnar. Vi vill bidra till att fler ska våga ta steget och har därför förslag till regelförenklingar som gör det lättare att satsa på livsmedelsproduktion och livsmedelsförsäljning. Moderaterna välkomnar därför att regeringen identifierat måltidsupplevelser som en del av besöksnäringen. Samtidigt understryker detta det märkliga i regeringens agerande när satsningen ”Sverige – det nya matlandet” som initierades under den moderatledda regeringen lades ner. Satsningen hade som delsyfte att lyfta just måltidsupplevelsen som en viktig del av besöksnäringen. Regeringens agerande har inneburit en onödig tvåårig paus i arbetet i väntan på livsmedelsstrategin.

Småskaliga och mobila slakterier

Småskaliga slakterier är viktiga för att möjliggöra ett ökat utbud av närproducerade livsmedel samt skapar en viktig infrastruktur för att stärka den växande gastroturismen. Fler småskaliga slakterier runt om i landet leder dessutom till kortare djurtransporter och skapar samtidigt arbetstillfällen, samtidigt som försörjningen av kött förenklas i händelse av störningar i infrastrukturen. Den moderatledda regeringen sänkte avgiften för småskaliga slakterier just av dessa anledningar, vilket ökade konkurrenskraften för både primärproducenter och slakterierna, och under Moderaternas tid vid makten fördubblades antalet småskaliga slakterier. Vi vill gärna att fler småskaliga slakterier ska kunna etableras och vill därför att de regler som gäller ska ses över i syfte att ytterligare förenkla dem.

Köttkontroll

Slakteri- och vilthanteringsanläggningar ska betala avgift till Livsmedelsverket för offentlig kontroll. Sverige har bland Europas högsta avgifter för köttkontroll. Detta innebär en klar konkurrensnackdel. Livsmedelsverket behöver effektivisera sin verksamhet. Men det behövs ett riktat stöd för att avgifterna ska bli lägre för enskilda lantbrukare och ligga på en nivå närmare europeiska konkurrenter.

Gårdsförsäljning

Allt fler mikrobryggerier, mustier, vinodlingar och destillerier etableras i Sverige. Det är en utveckling som bör tas tillvara, eftersom den bidrar till en levande landsbygd med fler jobb i tillverkningen och god potential till fler jobb i besöksnäringen. Ett stort problem för de företag som tillverkar alkoholhaltiga drycker är att det idag inte är tillåtet att sälja de egna produkterna på gården, beroende på alkoholmonopolet. Moderaterna anser att de svenska mikrobryggerierna, vinodlarna och andra producenter av alkoholhaltiga drycker ska få motsvarande möjligheter till försäljning vid produktionsstället som finns i övriga EU. Argumenten emot gårdsförsäljning brukar handla om oro för att Systembolagets detaljhandelsmonopol i så fall skulle hotas. Eftersom Finland sedan

länge har både detaljhandelsmonopol och gårdsförsäljning menar vi att det är en invändning som saknar relevans. Ett alternativ för att tillåta gårdsförsäljning kan vara att kopiera det finska regelverket, medan ett annat alternativ kan vara att låta alkoholproducenterna agera som ombud för Systembolaget med rätt att lagerhålla sina egna produkter. Moderaterna vill att gårdsförsäljning tillåts i hela landet, men är öppna för att försöksverksamhet i någon del av landet kan vara ett första steg. Riksdagen riktade i maj 2018 ett tillkännagivande till regeringen om att gårdsförsäljning bör möjliggöras (2017/18:SoU8) och vi förväntar oss att regeringen agerar i linje med detta.

Hästarna – en naturlig del av svenskt lantbruk

Hästnäringen är för många landsbygdsbor både en hobby och en inkomstkälla. Ett stort problem för många inom hästnäringen är att konsumentköplagen gäller vid försäljning av hästar. Det innebär att en säljare som har sålt en fullt frisk häst kan tvingas att relativt lång tid efter försäljningen köpa tillbaka samma häst i ett försämrat tillstånd. Följden av detta är att många drar sig för att sälja sin häst, vilket inte är bra för vare sig hästen, ägaren eller hästnäringens utveckling. Vi anser därför att det finns skäl att se över konsumentköplagen för att modernisera den vid handel med hästar. Riksdagen riktade i april 2017 ett tillkännagivande till regeringen med denna innebörd (2016/17:CU12), och det är angeläget att regeringen skyndsamt agerar i enlighet med riksdagens vilja.

Det behövs också en bredare översyn av hästbranschens villkor och dess konkurrenskraft behöver stärkas. Det finns idag svårigheter med regelverk kring t.ex. när hästar skall beta inom strandskyddade områden. Hästnäringen bör behandlas som en naturlig del av svenskt jordbruk och möta samma förutsättningar som annan jordbruksverksamhet och andra lantbruksdjur.

Tidigare i år presenterades en utredning om minskad övergödning genom stärkt lokalt åtgärdsarbete. Utredningen behandlar bland annat minskat näringsläckage från hästnäringen. Som alla andra verksamheter måste hästnäringen ta sitt ansvar för att minska övergödningen. Men det behövs samtidigt en fördjupad kartläggning för att öka kunskapen om övergödningens omfattning från hästnäringen och var problemet uppstår. En del av lösningen måste också handla om förbättrad rådgivning, rekommendationer och tillsyn för att hjälpa hästägare att göra rätt. Greppa näringen, som är ett samarbete mellan LRF, Jordbruksverket och länsstyrelsen, är ett bra exempel på fungerande rådgivning som behöver spridas till fler gårdar. Det är kostnadsfri rådgivning som syftar till att hjälpa både hästskötare och miljön. Tyvärr ligger tyngdpunkten i utredningen på regler som om de blir verklighet skulle bli svåra att följa och som skulle få långtgående konsekvenser för många i hästnäringen. Syftet får inte vara att försvåra för landets hästägare att bedriva sina verksamheter utan att hjälpa hästägare att göra rätt genom en förståelse för hur olika det ser ut bland Sveriges hästägare. Det behövs också förslag för hur hästgödseln kan göras mer attraktiv, så att den i högre utsträckning än i dag kommer till användning i jordbruket, i linje med arbetet för en cirkulär ekonomi.

Ersättningar och stöd ska betalas ut i tid

Dagens regler för lantbruket gör att många lantbrukare är beroende av EU-stöd. Särskilt tydligt har detta varit för mjölkbönderna, som under de senaste åren har tagit skada av att marknadspriset för mjölk har varit och är väldigt lågt. I denna för så många mjölkbönder svåra situation försenades Jordbruksverkets utbetalningar av jordbruksstöden.

Det är mycket olyckligt för svenskt lantbruk. Vi anser att regeringen måste säkerställa att jordbrukarstöden betalas ut i tid.

Färre särkrav

Myndigheternas roll för att stärka konkurrenskraften

Svenska myndigheter har i vissa fall en tendens att tolka EU-regler på hårdast möjliga sätt, vilket är negativt för konkurrenskraften för det svenska lantbruket och livsmedelsindustrin. Konkurrenskraftsutredningen (SOU 2015:15) föreslår att regeringen ska uppdra åt berörda myndigheter att samverka och medverka till förbättrad konkurrenskraft inom livsmedelssektorn. Moderaterna delar åsikten att myndigheterna bör bidra till ökad konkurrenskraft bland annat genom att systematiskt granska och identifiera åtgärder för att minska regelkrånglet inom livsmedelsproduktionen. Vi anser att detta bör skrivas in i respektive myndighets regleringsbrev. Vi anser att formerna för detta bör utredas snarast och att myndigheterna omgående måste börja arbeta för stärkt konkurrenskraft.

I samband med beslutet om livsmedelsstrategin riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att berörda myndigheter ska ges ett tydligt främjandeuppdrag gentemot näringarna. Myndigheterna ska inte enbart vara kontrollerande organ. Fokus bör skifta från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv, vilket tydligt bör framgå av regeringens regleringsbrev. Myndigheter som arbetar med livsmedelsföretag bör i högre utsträckning tillhandahålla information samt underlätta och stödja livsmedelsföretagande. Det är angeläget att regeringen snarast följer upp riksdagens beslut.

EU, internationell konkurrens och ökad harmonisering

EU-medlemskapet har medfört stora förändringar för livsmedelssektorn, som under de senaste decennierna har utsatts för en hårdare internationell konkurrens. Moderaterna ser att det finns stora fördelar för den svenska livsmedelssektorn med att konkurrera på en öppen marknad. Det gäller särskilt för den svenska livsmedelsindustrin, vars företag exporterar förädlade livsmedel till ett värde av 70 miljarder kronor årligen. Det kan inte nog understrykas att det finns ett ständigt behov av att anpassa de svenska reglerna till hur den internationella konkurrensen i livsmedelssektorn utvecklas och att de svenska uttolkningarna av EU-regler inte försvårar för sektorn i förhållande till andra EU-länder.

Sverige har bland de högst ställda kraven på miljö- och djurskydd i världen. Det är något vi är stolta över och som vi ser som viktiga mervärden för det svenska lantbruket och den svenska livsmedelsproduktionen. Ett problem är dock att producenterna har svårt att ta betalt för sådant som är lagkrav, även om det innebär ett mervärde jämfört med andra alternativ. Med långtgående lagkrav finns alltid risken att kostnaderna ökar så mycket att verksamheterna inte klarar konkurrensen, vilket kan leda till att de läggs ner och att produkterna ersätts av importerade alternativ. Om svenska regelverk leder till att svensk produktion slås ut och ersätts av alternativ producerade under betydligt sämre förhållanden har vi inte vunnit någonting.

De EU-gemensamma regelverken för företag i primär- och livsmedelsproduktion kan anses vara lägstanivån för EU:s inre marknad. Det innebär att alla mer långtgående nationella regler och särkrav utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att

hämna de svenska företagens konkurrenskraft. Därför måste alla nationella särkrav alltid vara väl motiverade och konkurrensbedömda. Vi anser att svenska, mer långtgående, särkrav för primär- och livsmedelsproduktionen med jämna mellanrum bör prövas och vid behov förändras i förhållande till rådande marknadssituation i syfte att tillåta större flexibilitet.

Svensk tillämpning av EU-regler i lagstiftningen och att myndigheternas uttolkning av EU-direktiv har en tendens att bli onödigt strikt och ofta orsakar försämrad konkurrenskraft för livsmedelssektorn är högst problematiskt. Moderaterna föreslår därför att det av instruktionerna till samtliga berörda myndigheter ska framgå att när myndigheter ska tillämpa EU-direktiv eller EU-förordningar ska de göra det på ett sätt som medger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt, inom EU-reglernas ramar, för berörda näringar.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik, GJP, är i slutskedet av förhandlingarna. Det är viktigt att politiken ger svenska bönder en möjlighet att öka sin produktion och stärka sin konkurrenskraft. Den nya GJP ska i mångt och mycket handla om miljö- och klimatåtgärder. Det är viktigt att svenska regeringen ser till att åtgärder som både höjer produktionen och bidrar till ökad hållbarhet får stöd, till exempel åtgärder för att höja mullhalten i åkerjorden som bidrar till både större skördar och ökad kolinlagring.

Strategin från jord till bord med tillhörande lagstiftning kommer också att bli ett viktigt verktyg för jordbrukspolitiken. Också i den här strategin blir det viktigt med åtgärder för att stärka produktionen. Kraven på att minska användningen av viktiga insatsvaror i jordbruket såsom gödsel och växtskyddsmedel måste vara balanserade och ta hänsyn till skillnad i medlemsländerna. Användningen måste vara hållbar och ansvarsfull i hela EU. Krav på avsättning av jordbruksmark för ekologisk odling och biologisk mångfald måste också utformas med hänsyn till att arbetet kommit olika långt i medlemsländerna, men framförallt till ägande- och brukanderätten.

Ett fungerande växtskydd

All odling, såväl konventionell som ekologisk, har behov av växtskydd i syfte att motverka ogräs, svampar och insekter. Användningen av växtskyddsmedel är och bör fortsatt vara omgärdad av omfattande restriktioner i syfte att minska riskerna. Det är dock viktigt att inte restriktionerna utformas på ett sätt som motverkar syftet. Exempelvis kan begränsningar avseende antal preparat, dosering eller antal behandlingar i värsta fall leda till ökad resistens och därmed i nästa steg till ökat behov av växtskydd. Moderaterna anser att det finns behov av att se över godkännandeprocessen för växtskyddsmedel, i syfte att göra den snabbare, effektivare och mer likvärdig med andra länder.

Svenska myndigheters extremtolkningar gör att produktion i Sverige försvåras, med följderna att enskilda företagens investeringar förlorar i värde samt att de svenska producenterna riskerar att konkurreras ut. Kemikalieinspektionens beslut att inte ge dispens för växtskyddsmedel som behövs i lökodlingen är ett exempel som uppmärksammades stort härom året. En konsekvens blir att odlingssuccessionen störs, med följderna att odling av andra grödor kan ta skada. Med tanke på att den svenska användningen av växtskyddsmedel generellt sett är låg i jämförelse med konkurrentländer bidrar Kemikalieinspektionens beslut om förbud mot olika växtskyddsmedel dessutom till att större mängder växtskyddsmedel används i andra länder, vilket i långa loppet bidrar till en försämrad miljö och står i strid med det av riksdagen fastslagna generationsmålet.

Moderaterna anser att beslut om växtskyddsmedel ska fattas av Statens jordbruksverk i stället för av Kemikalieinspektionen, eftersom det ger bättre förutsättningar för en helhetsbedömning enligt intentionerna i växtskyddsförordningen. Dessutom anser vi att regeringen bör verka för att myndigheterna i större utsträckning använder sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel och tar hänsyn till hur andra EU-medlemsstater förhåller sig i syfte att skapa konkurrensneutrala förutsättningar för det svenska jordbruket.

Det är viktigt att den svenska regeringen på EU-nivå verkar för att godkännande och användningen av växtskyddsmedel bygger på vetenskapliga kriterier. Den nya utvärderings- och godkännandeprocessen av glyfosat, som Sverige genom Kemikalieinspektionen ska delta i, måste vara faktabaserad.

Ökad efterfrågan på svensk kvalitet

Exportfrämjande åtgärder

Svensk livsmedellexport är en av våra mest framgångsrika exportgrenar, och en ökad export är en grundbult för att öka svenskt livsmedelsföretagande och svensk livsmedelsproduktion. Svensk livsmedelsproduktion behöver stå på fler ben än den inhemska marknaden för att öka lönsamheten och möta den internationella konkurrensen. Svenska råvaror är i världsklass, och vi har all anledning att arbeta för ökad livsmedellexport. Fler och fler får upp ögonen för bra mat, fler och fler oroas över antibiotikaresistens och fler och fler vill äta mat som producerats under goda förhållanden. Där har svensk mat allt att vinna.

Frihandelsavtal och tillgång till nya marknader

Den moderatledda regeringen verkade för att vi ska kunna exportera mer mat till Kina genom handelsavtal. Sverige exporterar även mycket spannmål till tredje land. Det finns flera länder där svensk mat borde vara attraktiv och där vi bör verka för handelsavtal, däribland Japan. Det är därför viktigt att driva frågan om handelsavtal med fler länder utanför EU. Med fler handelsavtal kan svenska livsmedelsproducenter öka sin export, vilket gynnar både primärproducenter och livsmedelsföretag. Moderaterna understryker vikten av att fler frihandelsavtal tas fram.

Vidare är landsgodkännanden och anläggningsgodkännanden en viktig faktor för ökad export och bör därför prioriteras. Sverige bör också tillsätta livsmedelsattachéer på fler strategiskt viktiga exportmarknader, för att förbättra tillgången till dessa.

Ökad snusexport

Snus är en traditionell svensk tobaksprodukt, som har utvecklats med sin samtid. Även om snus knappast kan anses vara en hälsoprodukt medför det hälsofördelar genom att bidra till en lägre förekomst av rökingsrelaterad cancer i Sverige. Genom att tillåta export av snus till EU finns goda förutsättningar för fler svenska jobb, samtidigt som frekvensen av rökingsrelaterad cancer potentiellt kan minska i hela EU. Vi anser därför att regeringen bör verka för att upphäva exportförbudet av snus inom EU.

Offentlig upphandling

Lagstiftningen och andra regelverk innebär hårda krav när det gäller miljö och djurskydd som måste följas av svenska producenter. Samtidigt är det fortfarande vanligt att delar av offentlig sektor, vid upphandling av livsmedel, inte ställer motsvarande krav. I praktiken betyder det att riksdagen har stiftat lagar som svenska producenter måste följa, samtidigt som den offentligt upphandlade livsmedelskonsumtionen ofta sker utan att motsvarande krav ställs. I stället köps det in billigare och sämre alternativ, producerade i länder utan våra hårda krav.

Det är en orimlig ordning. Det är inte försvarbart att en del av offentlig sektor ställer krav i lagstiftning som en annan del av offentlig sektor inte anser sig förpliktigad att följa när inköp görs.

Kommuner och landsting är stora aktörer på livsmedelsmarknaden och har därmed stora möjligheter att påverka den. Hur offentliga upphandlingar genomförs är därför viktigt för konsumenterna. Upphandlingslagstiftningen ger numera goda möjligheter att ställa exempelvis miljökrav, och Upphandlingsmyndigheten tillhandahåller på sin hemsida verktyg som gör att även små upphandlingsenheter kan ställa rimliga krav, utan att riskera att göra fel.

Om offentliga upphandlare i större utsträckning skulle ställa krav motsvarande svenska djurskydds- och miljökrav skulle det innebära att konkurrensvillkoren blir mer likvärdiga mellan svenska och utländska producenter. Med fler smarta upphandlingar kan vi få bättre livsmedel i offentlig verksamhet och stärka företag som producerar livsmedel under goda förutsättningar, inklusive mindre svenska företag som i dag har svårt att konkurrera i offentliga upphandlingar. Vi anser att det är rimligt att alla delar av offentlig verksamhet anstränger sig för att vid inköp följa de krav som gäller för svensk produktion. Eftersom vi värnar det kommunala självstyret måste det dock i slutändan vara respektive kommun eller region som avgör vilka krav man ska ställa. Men vi anser att regeringen tydligare bör uppmuntra kommuner och regioner, och att dessa bör ta ett större ansvar för, att det i offentlig upphandling ställs tydligare krav på att livsmedel som upphandlas ska produceras i enlighet med de krav på djurskydd och miljöhänsyn som ställs på svenska jordbrukare.

Kompetens, forskning och utveckling

En välfungerande kompetensförsörjning är viktig för att stärka livsmedelskedjans konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter. Inom svensk livsmedelsindustri finns dessutom en tradition av stark innovationskraft, vilken ytterligare bör stärkas, bland annat genom satsningar på tillämpad forskning och enklare regler för att låta nya företag och produkter komma ut på den svenska och internationella marknaden.

Mer forskning för en starkare livsmedelssektor

För att Sverige ska ligga i framkant vad gäller livsmedel och för att svenska företag ska kunna nischa sig på den globala marknaden behövs mer forskning för ännu bättre livsmedel och stärkt konkurrenskraft, från primärproduktion till högförädlade produkter. I Konkurrenskraftsutredningen presenteras olika förslag för inriktning i jordbruks- och livsmedelsforskningen, vilka bör tas tillvara. Mer behovsdriven forskning som stärker konkurrenskraften inom jordbruks- och trädgårdssektorn behövs. Några av framtidens viktigaste utmaningar berör hälsa och en hållbar livsmedelsproduktion, vilket är

områden där Sverige ligger i framkant. Det är därför viktigt att vi på flera plan värnar och utvecklar livsmedelsforskningen i Sverige. Vi anser att det finns behov av stärkt tillämpad forskning inom livsmedelsproduktionen.

Konkurrenskraftsutredningen anser att behovsdriven forskning som stärker konkurrenskraften inom jordbruks- och trädgårdssektorn bör ges högre prioritet och att regeringen bör beakta detta i arbetet med nästa forsknings- och innovationsproposition. Vi delar bilden av att behovsdriven forskning som stärker konkurrenskraften är viktig och att det kan finnas skäl för en större samlad forskningssatsning inom primär- såväl som livsmedelsproduktionen. Det är därför positivt att Formas har fått i uppdrag att ta fram ett långsiktigt forskningsprogram. Vi ser också att det är av stor vikt att även SLU, Rise, Jordbruksverket och Livsmedelsverket tillsammans med relevanta intressenter inkluderas i arbetet med att ta fram ett förslag till vad en samlad forskningssatsning inom primär- och livsmedelsproduktionen ska omfatta.

Vässade utbildningar

Konkurrenskraftsutredningen föreslår att SLU i samarbete med näringslivet, samt svensk och internationell expertis inom universitet och högskola, får i uppdrag att analysera och lämna förslag om hur kompetensförsörjningen av primärproduktionen kan stärkas genom högre utbildning. Utredningen föreslår att viktiga kunskapsområden för att stärka konkurrenskraften prioriteras inom ramen för kompetensutveckling och rådgivning inom landsbygdsprogrammet. Vi anser att Konkurrenskraftsutredningens förslag är en viktig utgångspunkt och att det bör genomföras. Dessutom anser vi att insatser behöver göras för att öka attraktiviteten hos universitetsutbildningar inom livsmedelssektorn. Vi föreslår därför att SLU får i uppdrag att i samarbete med relevanta intressenter se över hur livsmedelsutbildningar på universitetsnivå kan göras mer attraktiva.

Det finns också ett behov av en bred översyn av utbildningarna inom primär- och livsmedelsproduktionen samt viltvårdsutbildningar i gymnasieskolan, yrkesvux och yrkeshögskolan. Det rör sig bland annat om bättre samverkan med branscherna, med ökade inslag av praktik och till större del spjutspetsinriktning. I vissa utbildningar behövs en bättre anpassning till verksamheternas säsongsmässiga skiftningar. Vi anser att en översyn av dessa frågor skulle göra det lättare att utforma utbildningar som stärker kompetensförsörjningen inom primär- och livsmedelsproduktionen och tydligare leder till jobb och därför bör övervägas.

Bejaka och prioritera teknikutveckling

Teknikutvecklingen inom primärproduktionen och livsmedelsförädlingsindustrin går med snabba steg framåt. För att målen i livsmedelsstrategin ska kunna nås – när det gäller stärkt konkurrenskraft, ökad livsmedelsproduktion och värnad miljö – behöver nya tekniker bejaka och prioriteras. I detta ligger också frågan om var gränserna mellan konventionell och ekologisk odling kommer att gå i framtidens jordbruk.

Idag används handelsgödsel och växtskyddsmedel i betydligt mindre omfattning inom det konventionella jordbruket i Sverige än för ett par decennier sedan. Med den snabba teknikutveckling som vi har i dag, både inom odlingstekniken och inom växtförädlingen, finns stor potential för ytterligare effektivisering. Inom en snar framtid finns exempelvis kommersiellt gångbar teknik där robotar kan genomföra ogräs-

rensning, med stor precision fördela gödning där sådan krävs eller spruta växtskyddsmedel endast på ogräsplantorna. Ny teknik ger goda möjligheter att ytterligare minska användningen av växtskyddsmedel. Gränsen mellan ekologisk och konventionell produktion blir således alltmer irrelevant och riskerar att rikta fokus mot fel typ av åtgärder. Svensk konventionell livsmedelsproduktion är redan i dag långt framme på miljöområdet och det finns inget egenvärde i att försöka styra mer produktion mot ekologisk, som oftast innebär lägre volymer till högre kostnad.

Utvecklingen inom drönartekniken samt framtagandet av förarlösa fordon och arbetsmaskiner går i snabb takt framåt. Det är något som bör bejakas och snabbt komma till användning i Sverige. För det krävs att lagstiftningen följer med i utvecklingen och tillåter att sådana redskap kan tas i bruk utan juridiskt krångel.

Nya former av trädgårdsodling i artificiella miljöer prövas ut, vilket har stor potential att öka tillgången till närodlade grönsaker och örter året runt. Det kan också bidra till att tillgången till grönsaker i händelse av hindrad import eller störningar i trafiksystemet förbättras.

Det pågår forskning inom ”odlat kött”, som syftar till att framställa animaliskt protein på syntetisk väg, vilket har potential att revolutionera världens tillgång till kött och resursåtgången för produktionen. Därtill kan nämnas det ökande intresset för insekter och andra alternativa proteinkällor. Vi anser inte att det råder ett motsatsförhållande mellan sådan ny teknik och den svenska köttproduktionen som i ett globalt perspektiv är mycket bättre för biologisk mångfald, miljö och klimat än motsvarande produktion i många andra länder. Med en växande befolkning globalt och med ökande levnadsstandard krävs det sannolikt en kombination av många åtgärder för att mätta världens befolkning utan att miljöbelastningen blir för stor. Omfattande teknikutveckling inom primärproduktionen och livsmedelsindustrin bidrar till att relevanta miljömål kan uppnås, samtidigt som produktionen och exporten av livsmedel kan öka avsevärt. Men för att det ska vara möjligt måste Sverige ligga i framkant när det gäller exempelvis lagstiftning, innovationsförmåga och tillämpad forskning.

Vetenskaplig utvärdering av ny teknik tar ofta lång tid och vid marknadsintroduktion är teknikerna också ofta dyra. För att ny teknik snabbare ska komma ut i produktionsledet är det angeläget att prövningen av den förenklas. Vi anser att en översyn av de regler som omfattar vetenskaplig utvärdering av ny teknik för primär- och livsmedelsproduktionen bör göras, i syfte att ta fram lämpliga regelförenklingar. På sikt kan möjligheterna till stöd till testprojekt inom primär- och livsmedelsproduktionen behövas ses över.

Växtförädling

Modern växtförädling är en viktig framtidsfråga med avseende på både den globala livsmedelsförsörjningen och miljön och klimatet. Genetiskt modifierade organismer (GMO) bidrar till att grödor får nya önskade egenskaper som ett större vitamininnehåll eller ökad resistens mot skadeangrepp eller tål torka bättre. Sedan CRISPR-Cas9-tekniken introducerades är det framför allt genredigering inom samma art som det forskas om. All form av genteknik är en snabbare teknik än konventionell växtförädling och kan därmed snabbare bidra till grödor med dessa fördelar. Det är enligt vår mening tveksamt om det kan anses vara någon avgörande principiell skillnad mellan om arters gener redigeras via gensax eller om det sker med konventionell förädlingsteknik. Det är

de förändrade egenskaperna och deras potentiella miljö-, avkastnings- eller hälsoeffekter som är viktiga att ta ställning till, inte förädlingsmetoden som sådan. Den potential som finns i att utveckla nya grödor genom växtförädlingstekniker bör därför tas till vara. Det finns ett behov av en tydligare svensk inriktning inom området, eftersom de genmodifierade grödor som tas fram oftast inte är anpassade för att användas i det svenska jordbruket, med kortare odlingssäsong, kallare klimat och stora skillnader i dagsljus mellan årstiderna. Moderaterna anser att möjligheterna till ett växtförädlingsprogram med syftet att ta fram grödor som passar för svenska förhållanden bör övervägas.

Den statliga myndigheten Gentekniknämnden har varnat för att offentliga forskningsfinansiärer, både i Sverige och på EU-nivå, i allt större utsträckning avslår ansökningar där växtförädling ingår. Vi ser med oro på denna utveckling. För att säkerställa att potentialen hos modern växtförädling tas till vara i framtiden anser vi att offentligt finansierad forskning som rör modern växtförädling i Sverige liksom i övriga EU ska utlysas och bedömas på vetenskapliga och teknikneutrala grunder. Lagstiftningen för odling av GMO-grödor behöver ses över. Inte en enda GMO har godkänts för odling i EU sedan det nya regelverket trädde ikraft i början på 2000-talet. En dom i EU-domstolen från 2018 har dessutom slagit fast att grödor framtagna med CRISPR-Cas9-tekniken ska klassificeras som GMO, trots att teknikerna är väsensskilda. Detta innebär de facto ett förbud, och understryker ytterligare behovet av att regelverket för växtförädling förändras. Forskarsamhället har uttalat sig om att detta får långtgående konsekvenser för växtforskning och växtförädling och företagens vilja att investera i Sverige och Europa. Vi anser att lagstiftningen för växtförädling i EU måste moderniseras och göras mer teknikneutral och att CRISPR-Cas9 inte ska bedömas som en GMO. CRISPR-Cas9 är ett slags teknik inom genomeditering, vilket innebär att växters gener och egenskaper förändras utan att man tillför främmande DNA. Det ska vara egenskaperna i grödan och dess påverkan på människans hälsa och miljö som ska ligga till grund för lagstiftningen snarare än tekniken i sig. Det handlar om att skapa ett modernt regelverk som möjliggör ökad livsmedelsförsörjning och mindre miljö- och klimatpåverkan från jordbruket.

Jessica Rosencrantz (M)

John Widegren (M)

Betty Malmberg (M)

Marléne Lund Kopparklint (M)